

DIAGNOSTICKÉ DOMÉNY_NKS

OBLASTI SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

- LOGOPEDIE
- SURDOPEDIE
- OFTALMOPEDIE
- PSYCHOPEDIE
- SOMATOPEDIE
- ETOPEDIE

ZÁKLADNÍ POJMY

- Diagnostický proces
- Diagnóza

- Průběh dosavadního vývoje jedince – zjištění příčin možných obtíží s ohledem na další rozvoj osobnosti a uplatnění

KOMPLEXNÍ DIAGNOSTIKA

- Mezioborová spolupráce
- Lékařské obory
- Psychodiagnostika
- Sociální diagnostika
- Speciálněpedagogická – logopedická diagnostika

ČLENĚNÍ DIAGNOSTIKY PODLE ZÁKLADNÍCH KRITÉRIÍ

- **Podle sledovaných cílů**
  - Globální
  - Parciální
- **Podle etiologie**
  - Kauzální
  - symptomatická

ČLENĚNÍ DIAGNOSTIKY PODLE ZÁKLADNÍCH KRITÉRIÍ

- **Podle časového sledu**
- Vstupní – průběžná – výstupní

ČLENĚNÍ DIAGNOSTIKY PODLE ZÁKLADNÍCH KRITÉRIÍ

- **Podle věku klienta**
- Raný a předškolní věk
- Školní věk
- Dospělost
- Stáří

METODY A TECHNIKY SPECIÁLNĚPEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKY

- **metody obecné**
- rodinná anamnéza (RA)
- osobní anamnéza (OA)

METODY A TECHNIKY DIAGNOSTIKY

- **metody speciální**
- pozorování
- explorační metody
- diagnostické zkoušení
- testové metody
- kazuistické metody
- rozbor výsledků činnosti
- HRA 😊

ANAMNESTICKÉ ÚDAJE

RODINNÁ ANAMNÉZA RA

- výskyt NKS
- v blízkém i širším příbuzenstvu
- rodiče a prarodiče
- různý charakter obtíží – projevy komunikačních obtíží v běžném životě, ve vzdělávání
- zařazení do logopedické a další péče

RODINNÉ PROSTŘEDÍ - RA

- **Matka a otec**
- jméno, rok narození
- vzdělání, zaměstnání, bydliště

- **Sourozenci**
- jméno, rok narození, škola

RODINNÉ PROSTŘEDÍ RA

- Rodinné uspořádání - typ rodiny
- Model výchovy dítěte – role obou rodičů, prarodičů
- Jazyková specifika – dle oblasti, ze které dítě pochází
- Biligvismus

VÝVOJ DÍTĚTE

- Pořadí a průběh těhotenství
- Průběh porodu
- Stav dítěte po narození
- onemocnění v raném věku
- nejčastější onemocnění
- hospitalizace a zákroky – závažnost a četnost

VÝVOJ DÍTĚTE

- Způsob dýchání
- Tvorba hlasu
- Chrup

VÝVOJ DÍTĚTE

- Péče odborných lékařů
- Neurolog
- Alergolog
- Ortoped
- Foniatr
- ORL

- Psychiatr
- Další odborníci

VÝVOJ DÍTĚTE

- Medikace
- Oční vada – korekce brýlemi, okluzor
- Sluchová vada
- Vyšetření sluchu

PSYCHOMOTORICKÝ VÝVOJ

- podrobnosti raného motorického vývoje
- rehabilitační cvičení – indikace cvičení Vojtovou metodou apod.

- hygienické návyky
- sebeobsluha
- úroveň jemné a hrubé motoriky
- vztah ke kresbě
- lateralita
- vztah k pohybovým aktivitám

ŘEČOVÝ VÝVOJ

- broukání – žvatlání – nápodoba zvuku
  - první slova
  - jednoduché věty
  - alespoň přibližné časové zařazení 😊
-
- **průběh vývoje řeči**
  - stagnace
  - „rozmluvení“

ŘEČOVÝ VÝVOJ

- kvalita porozumění řeči
- srozumitelnost řeči – reakce dítěte na neporozumění ze strany komunikačního partnera
- matka, sourozenec v roli tlumočnicka
- potřeba komunikace

ŘEČOVÝ VÝVOJ

- Ze zkušeností a pozorování rodičů:
- slovní zásoba
- vlastní slovní zásoba
- gramatika a syntax
- schopnost větného vyjadřování
- správnost větné skladby
- vypravování...

VÝVOJ ŘEČI

- **tempo řeči**
- pomalé/běžné/rychlé
- plynulost projevu

VÝVOJ ŘEČI

- mluvní apetence
- potřeba povzbuzovat ke komunikaci
- málomluvnost
- spontánní projev

ŘEČOVÝ VÝVOJ

- Komunikace ve ne/známém prostředí
- Komunikace s ne/známými osobami

- Navazování kontaktu
- kamarádi

ŘEČOVÝ VÝVOJ

- Vztah k aktivitám spojeným s řečí
- Učení se básničkám a písničkám
- Poslech čtených pohádek
- Zájem o knihy...
- Televize, počítač, tablet

- Oblíbené činnosti a zájmy

DALŠÍ OBLASTI

- sociabilita
- zahájení docházky do MŠ
- adaptace na nové situace a prostředí

DALŠÍ OBLASTI

- dosavadní logopedická péče
- chování a postoje okolí v době vzniku NKS
- změny v osobnosti v rámci patogeneze NKS

ANALÝZA JAZYKOVÝCH ROVIN

V PRŮBĚHU VYŠETŘENÍ SLEDUJEME

- navázání kontaktu
- spolupráce
- Pozornost
- Pracovní tempo

VYŠETŘENÍ ŘEČOVÉ PRODUKCE

- **zhodnocení jazykových rovin**
- foneticko-fonologické
- lexikálně-sémantické
- morfologicko-syntaktické
- pragmatické

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- srozumitelnost a plynulost projevu
- **součástí vyšetření této roviny je také:**
- vyšetření oromotoriky
- stav chrupu a skusu
- respirace
- fonace

VYŠETŘENÍ OROMOTORIKY

- Oromotorika
  - celkový výraz tváře
  - mimika
-
- Test izolovaných orálních pohybů
  - Test orálně-motorických sekvencí
  - Testovací pohyby mimického svalstva

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- **vyšetření výslovnosti hlásek**
- různá artikulační pozice, náročnost slov
- začátek – střed – konec slova

- Postupy:
- Opakování slov
- Spontánní projev
- Recitace a zpěv

A E I O U OU AU	Ť Ď Ň
P B M	L
F V	C
T	S
D	Z
N	Č
H	Š
CH	Ž
J	CSZxČŠŽ
K	R
G	Ř
B Ě P Ě V Ě M Ě	

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- **Hodnocení projevu**
  - Srozumitelnost
  - Plynulost
  - Práce s prozodickými prvky – melodie, přízvuk....
-
- Artikulační (ne)obratnost
  - Specifické asimilace

VYŠETŘENÍ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

- **Mezioborová spolupráce – kvantitativní hledisko auditivní percepce**
- orientační sluchové vyšetření

- **Dále sledujeme:**
- Fonematický sluch
- Sluchová analýza a syntéza
- Rytmická reprodukce

(průběh vývoje sluchové percepce viz. Diagnostika dítěte předškolního věku
(Bednářová, Šmardová)

TESTOVÉ MATERIÁLY, KTERÉ LZE VYUŽÍT

- Hodnocení fonemického sluchu u předškolních dětí (Škodová, E. a kol.)
- Skríníng fonemického uvědomování – východisko pro využití Metodiky Elkonina
- Akustické slyšení hlásky ve slově – součást školní zralosti
- Zkouška sluchové diferenciacce Wepman – Matějček

VYŠETŘENÍ SLUCHOVÉ PAMĚTI

- **opakování**
- slova
- slovní spojení
- jednoduché věty
- rozvité věty
- souvětí
- důležité pro porozumění řeči

i vzdělávání

ROVINA LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKÁ

- **vyšetření pasivní slovní zásoby**
  - poznání obrázků (ukáž, kde je....)
- **vyšetření aktivní slovní zásoby**
  - pojmenování obrázků

ROVINA LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKÁ

- pojmenování
- popis
- chápání významu slov
- chápání abstraktních pojmů
- definování, vysvětlování významu pojmů
- práce s nadřazenými/podřazenými pojmy
- tvorba protikladů
- sestavení dějové posloupnosti s popisem

ROVINA LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKÁ

- Vypravování na dané/volné téma
- Reprodukce básničky, písničky
- Tvorba antonym, synonym...

PŘÍKLADY PROTIKLADŮ CHÁPE – DOPLNÍ S NÁZOREM TVOŘÍ BEZ NÁZORU

- Velký x malý
- Dlouhý x krátký
- Veselý x smutný
- Rychlý x pomalý
- Lehký x těžký
- Hodně x málo
- Studený x teplý
- Mokrý x suchý
- Nízký x vysoký
- Plný x prázdný
- Široký x úzký
- Tvrdý x měkký
- Den x noc
- Světlo x tma
- Nahoře x dole
- Sladký x kyselý
- Čistý x špinavý
- Nahlas x potichu
- Světlý x tmavý

PRÁCE S NP A PP

- ZAŘAZUJE POD NP
- VYJMENUJE PP

- Ovoce
- Zelenina
- Hračky
- Oblečení
- Zvířata
- Nádobí
- Nářadí
- Nábytek
- Dopravní prostředky
- Barvy
- Potraviny
- Květiny
- .....

TEST PASIVNÍ A AKTIVNÍ SLOVNÍ ZÁSoby

- Dr. Durdilová, doc. Klenková
- **Pasivní složka**
- Od 4 let – horní hranice neomezena
- Výběr obrázku dle instrukce
- **Aktivní složka**
- Od 5 let až 11 let a 11 měsíců
- Vysvětlení významu slova – přehled uznávaných odpovědí
- **Pes**
- Je to zvíře, má čtyři nohy, je chlupatý, je savec, domácí mazlíček
- Má štěňata, jí kosti nebo granule, štěká
- Chodí s námi ven, aportuje, vodí se na vodítku, hlídá a stopuje
- Honí kočky, bydlí v boudě, vrtí ocasem

TEST PASIVNÍ A AKTIVNÍ SLOVNÍ ZÁSoby

- Příklady
- **Pes**
- Je to zvíře, má čtyři nohy, je chlupatý, je savec, domácí mazlíček
- Má štěňata, jí kosti nebo granule, štěká
- Chodí s námi ven, aportuje, vodí se na vodítku, hlídá a stopuje
- Honí kočky, bydlí v boudě, vrtí ocasem

VYŠETŘENÍ POROZUMĚNÍ ŘEČI

- vhodné použít předměty denní potřeby
- instrukce k určité činnosti
- identifikace, manipulace
- obrázky
- stupeň náročnosti se zvyšuje
- délkou věty, různorodostí úloh ve větě
a použitím záporů
- u starších dětí lze zjišťovat, zda chápou synonymní,
homonymní a dvojznačné výrazy

PRAGMATICKÁ ROVINA ŘEČI

- navazování kontaktu
- přiměřenost reakcí na komunikačního partnera
- přiměřenost rozsahu a obsahu vyjádření
- chování při komunikaci
- aktivizace ke komunikaci
- ovládání a respektování pravidel
- turn-taking
- zdvořilostní návyky

MORFOLOGICKO-SYNTAKTICKÁ ROVINA

- skloňování
- časování
- rody substantiv, přechylování
- užívání zájmen
- tvorba singuláru a plurálu
- stupňování adjektiv, příslovcí
- tvoření deminutiv
- využívání předložkových vazeb
- **jazykový cit**

SYNTAX

- správnost větné skladby
- tvoření a chápání věty – rozlišení nesprávné
- délka a složitost větných celků ve vlastním projevu dítěte/žáka
- převádění vět do minulého/budoucího času

ZKOUŠKA JAZYKOVÉHO CITU

- Varianta pro předškolní děti
  - 3 krátké věty – 2 špatně/1 správně
  - dítě určuje správné řešení
  - .....Vašek včera sáňkovala/ Vašek včera sáňkoval/ Vašek včera sáňkuje
- Varianta pro děti školního věku – dle doporučení 1.-5. ročník
- Aktivní odpovědi, práce s řadou kategorií

PŘÍKLADY

- **Doplňování ukazovacích zájmen** – teta (ta teta), pero (to pero), hodiny (ty hodiny)....
- **Přechylování** – dělník/dělnice, vesničan/vesničanka
- **Tvorba adjektiv od substantiv a sloves** - člun s motorem (motorový), míč, do kterého se kope (kopací)
- **Skloňování podstatných jmen** – u stolu je židle – sedni si na.... (židli), dědeček má hůl – musí chodit...(o holi)
- **Převod věty do minulého času** – čteme hezkou pohádku – včera jsme četli hezkou pohádku
- **Skloňování slovních spojení** – rozbité pero – nemohl psát...s rozbitým perem
- **Hledání společného základu** – kořeny slova - Přístroj, strojník, nástroj, strojovna (stroj), výhra, hračka, prohra, hračkářství, hráč (hra)

DÍLČÍ SLOŽKY

MOTORIKA

- Hrubá motorika
- Jemná motorika
- Vývoj – kvalita – výkon

- Anamnestické údaje
- Motorické testy, běžné činnosti a hra 😊
- Sebeobsluha

MOTORIKA

- Gesselova škála
- Škála Bayleyové
- Test Oseretzkého
- Orientační test dynamické praxe

GRAFOMOTORIKA A KRESBA

- **Grafomotorika a kresba**
- Úchop a držení psacího/kresebného nástroje
- Manipulace a pohyb prstů a ruky
- Uvolnění a plynulost, přitlak
- Sklon čar při psaní a kreslení
- Dotažení kresby k základní obrysové linii
- Zaplnění plochy papíru
- Sezení, výška židle apod.
- **Specifika vývoje kresby**
- **Test kresby lidské postavy**
- **Test obkreslování**
- **Kresba rodiny a začarované rodiny**

LATERALITA

- Vztah pravé a levé strany k organismu
- Souhlasná – nevyhraněná – zkřížená
- Lateralita oka a ruky (ucho, dolní končetina)
- Anamnéza
- Pozorování
- Zkouška laterality (Matějček a Žlab)

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

- Zraková diferenciacie a pozornosť
- Vnímání polohy v prostoru
- Vnímání vztahů v prostoru
- Vizuálně řečové schopnosti
- Zraková analýza a syntéza
- Optická figura a pozadí
- Optická paměť
- Zraková fixace a koordinace očních pohybů – důležité pro čtení

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

- Edfeldtův reverzní test
- Text Frostigové – vývojový test zrakového vnímání

VYŠETŘENÍ LATERALITY

- laterality je důsledek dominance jedné z mozkových hemisfér
- projevuje se jako převaha nebo upřednostňování některého z párových orgánů
- obvykle se vyhraňuje mezi 3-4 roky, ale může i později
- stejná dominance obou polovin těla – nedominantní typ – obourukost
- převaha levé – praváctví
- převaha pravé – leváctví